

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
DERGİSİ

SAYI: 5-6
1987-1988

İstanbul, 1993

AVRUPA TOPLULUĞU KARŞISINDA KÜLTÜRÜMÜZÜN BAZI MESELELERİ

Doç. Dr. Yünni SEZEN

Bilindiği gibi Türkiye Avrupa Topluluğu'na girmek istiyor. Bu yazımızda Türkiye'nin bütün kültürel meselelerini değil, millî ve manevî değerlere gönül vermiş insanlarımızın maalesef pek önem vermediği, hatta inanmak istemediği bazı kültür sahalarını konumuzun ağırlık merkezi yapmak istiyoruz. Hazırlıksız A.T. na girdiğimiz takdirde başımıza gelebileceklerin muhasabesi üzerinde düşünmek istiyoruz. Din, dil, okul eğitim öğretimi, diğer teşkilatlı eğitim öğretim üzerinde durmak istemiyoruz. Bazı kimselerin "maleyani kültür" dediği, ancak sonuçları bakımından önemli ve maddî-manevî bakımdan bize çok pahalıya mal olan sahaları ele almak gerekir.

A.T. bir ortak pazar sınırlarında değildir. Siyasi ve hatta ruhî bir birliğe gidiştir demek mümkündür. Bir kültür birliğine gidiş arzusu taşımaktadır. Ekonomik birlik olsa bile onun kültürel boyutları mutlaka olacaktır. Çünkü ekonomiyi diğer sosyal olaylardan, bu arada hukuk ve kültürden ayıramayız. Ekonomi derken, ticaret hukuku, mülk edinme v.s. gibi konu ile ilgili hukuk birlikte geliyor. Hemen beraberinde kültürü boy gösteriyor. Hele ekonomi çehresinin altında bir sistem birliği yatıyorsa, araştırmalarımızı daha ciddi yapmak zorundayız demektir ve tavrımızı da ona göre koymalıyız. Şunu da belirtelim ki, A.T. üyelerinin, bizim hakkımızda mutlaka kötü niyet beslemesi ve maksatlı planlar yapması şart değildir. O, kendi hayatını, ilke ve felsefesini yaşarken tabîi olarak bize zararı dokunabilir.

Gerçekten A.T. siyasi, kültürel bir bütünleşme temayülü taşıyor mu? Bunu anlamak o kadar zor değildir. Topluluğun amaç ve ilkeleri arasında, dünya barışı, milletlerarası medeniyet ve barışçı ilişkiler, mal alış verişlerinde dengeyi sağlamak ve serbest rekabetteki engelleri kaldırmak, barış ve hürriyetin korunması gibi hususlar

olduğu gibi, "Avrupa halkları arasında giderek daha sıkı şekilde kurulacak bir birliğin temellerini atmak", "Avrupayı bölen engelleri kaldırarak, sosyal gelişimi ortak eylemlerle sağlamak" gibi açık ilke ve amaçlar da vardır.¹ Yine kendi ifadelerine göre söylersek, -ki gerçeği yansıtır- batı kültür ve medeniyeti dört ayak üzerinde oturur. Bunlar, Greko-Romen (Latin), Germen, Yahudi, Hıristiyan kültürleridir. Birçok iddianın aksine bunları yoğuran Hıristiyanlık'tır. Ruslara kur yapmak için Papa'nın bir beyanını, gazetelerde okumuştuk. Avrupa Konseyi Parlamentolar Meclisi'nde Papa'nın yaptığı konuşma önemli mesajlar taşıyordu ve şöyle diyordu: "Avrupa medeniyetinin kaynakları Yunan'dan, Roma'dan, Slavlar'dan, Germenler'den ve bu medeniyeti iyice yoğuran Hıristiyanlık'tan gelmektedir."² Fransız Dışişleri eski bakanı ve Avrupa Parlamentosu'nun Akdeniz sorumlusu Claud Cheyson'un demeci de bu gerçekleri teyid ediyordu. Nitekim, Cheyson demecinde: "Türk ve müslüman hüviyetiniz değişmemiştir. Öteki Avrupalı hüviyetlerle nasıl bağdaşacaksınız? A.T. milli hüviyetlerin kaynaştığı bir topluluktur." demişti. Nihayet Cheyson, kanaatini şöyle açıklıyordu: "Siz A.T. nu değiştiremezsiniz. Tam üye olmak istiyorsanız kendinizi değiştirmek zorundasınız."³ Avrupalı bir milletvekili, "her önüne geleni A.T. vatandaşlığına geçirmemek"ten, "Avrupalılığı ayak altına almamak"tan, "Avrupa Milleti olmanın tarihî kültürel ve siyasî bir kuvvet olduğu"ndan, "Bu verasetin gelecek nesillere devredilmesinin Avrupalılara düşen bir görev olduğu"ndan söz ediyordu.⁴ Yine bir parti başkanı Hans-Jockan Vogel, Türkiye ile A.T. arasındaki meselenin kültürel bir ayrılıktan kaynaklandığını açık açık söylemişti.⁵ A.T. Sosyalist Partiler Konferansı Başkanı Guy Spitaels'in demeci de aynı mealdeydi. A.T. önündeki en önemli barajın din ve kültür farklılıkları olduğunu söylüyordu.⁶ Fransız senatör Cristian dela Matene, Türkler'in, Avrupalılık ruhunu bozacağını ileri sürüyor, Avrupalılık ruhunun Türkler ve Kuzey Afrikalılarca bozulmaması için bu istilaya kapıların kapanması gerektiğini anlatıyordu.⁷ Avrupalılar, A.T. na tam üyelik şartlarını yalnız ekonomik sahaya hasretmiş değillerdir. Engel gördükleri birçok husus, kültürel ve siyasîdir. "Türk hükümetinin, Ermeni soykırımını iddialarını kabul etmesini" istediler.⁸ 12 Eylül 1980'den bu yana Türkiye'de 1 Mayıs'ın kutlanmasının yasaklanmasını kınadılar. Kıbrıs'ta işgalden

1 Murtaza Aydemir, Avrupa Topluluğu Karşısında Milli Kültürümüzün Meseleleri, Türkiye Milli Kültür Vakfı, İstanbul 1990, s. 30-31.

2 Tercüman Gazetesi, 9-10-1988.

3 Tercüman Gazetesi, 8-9-1988.

4 Belçika Le Soir Gazetesi 28-4-1988'den naklen bk. Murtaza Aydemir, a.g.e., s. 79.

5 A.g.e., s. 79.

6 Hürriyet Gazetesi, 26-5-1989.

7 Milliyet Gazetesi, 24-2-1989.

8 Le Monde, 20-6-1987.

bahsettiler, Hıristiyan ve Helen kültür mirasını yok ettiğimizi iddia ettiler. Almanya'da, Türk işçileri için açılan Kur'an kurslarının, asimile ve kaynaştırma çalışmalarında engelleyici birer unsur olduğu konusunda görüş birliğine vardılar.⁹ Günümüzde esir Azerbaycan'ın kölelikten kurtulma mücadelesine karşı, Rus-Ermeni-Batı Hıristiyan dünyası işbirliği içinde oldular. Gerek S. Rusya, gerek batı dünyası, bağımsızlık isteyen Hıristiyan gruplara karşı takındığı tavır, Azerîlere karşı takınmamıştır. Böylece çifte standart kullanıp Ermeniler'i alenen destekler duruma geldiler. Tarihî ve güncel birçok delille anlaşılacağı gibi, A.T. ekonomik bir topluluk sınırlarında değildir. Kendileri bunu söyleyip dururken, bizim bunun sırf ekonomik bir topluluk olduğunu zannetmemiz doğru olmaz.

Bilindiği gibi Avrupa birliğini tarihte kurmak isteyenler çok olmuştur. Siyasî ve askerî güce dayalı Birleşik Avrupa teşebbüsleri, Roma İmparatorluğu'ndan, Napolyon ve sonra Hitler'den gelmişti. Şimdi nihayet gönül rızasıyla ve hür iradeyle, ancak başka metodlarla böyle bir teşebbüs karşısındayız.

A.T. na girdiğimiz takdirde, aleyhimizde vukuu muhtemel bazı meselelerle ilgili endişelerimizi dile getirmek istiyoruz. Araştıracığımız ilk şey, ekonomik bakımdan gerçekten kârlı çıkıp çıkmayacağımız olacaktır. Gelişmekte olan sanayiimiz zarar görebilir. Özellikle uçak ve silah sanayimiz, yarı yolda kalabilir. Bununla beraber serbest dolaşım hakkı, serbest yatırım hakkı, emek ve sermayenin rahat dolaşımı, bazı avantajlar sağlayacak görünüyor. Fakat kayıplarımızın daha fazla olması muhtemeldir. Domates, fındık, tekstil, buğday (?) satıp, sanayi ürünü alacaksak, işsizlik azalmayacaktır. Avrupanın giderek işçiye olan ihtiyacı azalmaktadır. Doğu Avrupa'nın katılmasıyla bu daha bariz hale gelmiştir. Yüksek teknolojinin, bilgisayarların, robotların artacağı toplumlarda, işçi sayısı ister istemez azalacaktır. Bu yüzden Avrupa'nın gelecekte Türk işçisine ihtiyacı kalmayacaktır. Böyle olduğu içindir ki, bize "işsizlik oranınız yüksek, azaltın da öyle gelin" diyorlar. Bugün vasıfsız işçiye Avrupa, Türk parasıyla yaklaşık 800.000 lira veriyorsa(*) 400.000 liraya razı olan 6 milyon işsizimiz, Avrupa sanayiini altüst edebilir. Serbestçe oraya gidebilecek ve adeta istila edecek işsiz işçilerimizin, ücret, sigorta, diğer bakım, emeklilik vb. masraf ve külfetlerine katlanmak istemeyen Avrupa, bizi A.T. na almak istememektedir.

Yeni bir çalışma hayatının gereği, kanunlarımızda, hatta anayasamızda, topluluk menfaatleri istikametinde değişiklik istemeleri kaçınılmazdır. "Şu kanununuz, şu anayasa maddeniz, A.T. ilkelerine, gidişatına uymuyor, değiştirin" diyeceklerdir.

Aile yapımız üzerinde kötü tesirler icra etme ihtimali beni daha çok

9 Aydemir, a.g.e., s. 45, 46, 165.

(*) Bu yazı 1990'da yazılmıştır.

endişelendiren husustur. Bu, gerek kanunlar, gerek kültür yoluyla olacaktır. Temaslarımız sıklaştıkça ve yeni boyutlar kazandıkça, belli zihniyetlere alışmamız kaçınılmazdır. Bir toplum bir zihniyete alıştı mı, ondan kolay kolay geri dönmemektedir. Bugün Avrupalı kadın, doğurma alışkanlığını ve isteğini hemen hemen kaybetmiştir. Onu tekrar asli görevine döndürmek için devletlerin çabaları bile başarılı olamamaktadır. Bizdeki aile planlaması adı altında yapılan, gerçekte nüfus planlaması, bizim kadınıımızı da yavaş yavaş buna alıştıracaktır.

Paralı asker ve icabı halinde bunların transferleri gündeme gelecektir. Gençlerimizi Avrupa'da polis olarak kullanma temayülleri de muhtemeldir. Misyonerlik faaliyetleri artacaktır.

Onların laikliğinden ve hürriyet atmosferinden, demokrasi tecrübesinden istifade ederek bizdeki baskıların kalkacağını bekleyenler vardır. Şunu belirtmeliyim ki Avrupa, zannettiğimiz gibi laik değildir. Herşeye rağmen Hıristiyan, ayrıca milliyetçi ve hatta ırkçıdır. Belki de tam bir Avrupa birliğine gitmek isteklerinin büyük engeli burada yatıyor. Fakat Hıristiyanlık ve Avrupalılık noktai nazarından bir "içtimaî ırk" konusunda hassastırlar ve Alex Carel'in dediği gibi âdeta Avrupa ırkı teşekkül etmiştir. Herşey bir tarafa, Avrupalı sıkıştığı zaman çifte standart uygular ve halen uygulamaktadır.

Dış siyasetimizde mühim mahzurlar zuhur edebilir. Ortadoğu, İslâm ülkeleri ve dış Türklerle ilgili siyasetimiz, A.T.'na bağımlı olacaktır.

Bu genel problemleri sergiledikten sonra, şimdi işi kültür konusuna hasredip, bazı harcama rakamlarıyla başlayacağım.

1987 yılı içinde

Piyasa için yabancı filmlere ödenen para:	50.000.000.000 TL
TV için yabancı filmlere ödenen para: (2 kanal. Henüz 3. kanal yok)	100.000.000.000 TL
Uluslararası İstanbul Festivali masrafı:	30.000.000.000 TL
Akdeniz Akdeniz şarkı yarışması:	10.000.000.000 TL
İzmir Efes Festivali:	10.000.000.000 TL
TV için yabancı şarkı yarışması ve orkestralara	50.000.000.000 TL
Çevirileri yapılmış yabancı kaynaklı reklamlar:	10.000.000.000 TL
Batıya, çalmaya söylemeye gönderdiğimiz Batı müziği sanatçılarına:	5.000.000.000 TL
Batı müziği eğitimi için Avrupaya gidenlere ödenen (kendilerine, kitap, malzemesi vs.):	4.000.000.000 TL
Anadolu liseleri için yabancı ders kitabı:	20.000.000.000 TL

(1989'da 400 milyar TL)

Anadolu Lisesi yabancı öğretmen maaşı:	1.200.000.000 TL
Anadolu Liseleri kaset ve diğer malzeme masrafı:	300.000.000.000 TL
TV ve piyasa için çizgi film:	250.000.000.000 TL
Teyp ve video için kaset:	4.000.000.000.000 TL
(4 trilyon)	
Toplam	4 trilyon 843 milyar 200 milyon TL.

Bu harcamaların bir kısmı doğrudan devletin, bir kısmı da özel teşebbüsün harcadıkları olup, hepsi döviz olarak gitmiştir. Kasetlerde 2 trilyonluk kaçak olduğu ifade edilmektedir ki sadece para bakımından lehimize görünen bu kısım masraf cetvelimize ilâve edilmemiştir. Şu anda çizgi filmin dünya piyasalarındaki fiyatı, dakikası 26.000 dolardır (67 milyon TL). Bu fiyat, müşterinin çokluğuna ve pazarlığa göre azalıyor. TRT çok satılan çizgi filmlere, dakikası 4-12 milyon TL ödüyor. Dakikası 1 milyon TL. na kadar düşen çizgi filmler var. Çizgi film iç piyasadan temin edildiğinde (az da olsa yavaş yavaş sipariş verilmektedir) fiyat ucuzlamıyor. Hatta daha pahalıya mal olabiliyor. Ancak döviz kaybı olmadığı gibi, kendi ekonomimizin canlanmasına yardım ediyor. Daha önemlisi nisbeten kültür tahribatı olmuyor.

Yukarıdaki hesaplar, ithal kültür masrafının tamamı olmayıp, tahminen % 60'ını ifade etmektedir. Çünkü birçok masraf kaleminin hesabı yapılmamıştır.

Şimdi 1987 yılbaşı gecesi TV programı için, sadece yabancıya ödenen para miktarını, sanatçıların adlarını zikrederek vereceğim.

Mireille Mathieu	100.000.000 TL.
Corinne Hermes	56.000.000 TL.
Los Machucambos orkestrası	53.000.000 TL.
Sandra Kim	5.000.000 TL.
Afton (Dallas dizisi kadın kahramanlarından)	40.000.000 TL.
Jane Manson	17.000.000 TL.
Laura Brinighan	26.000.000 TL.
Audrey Landres	40.000.000 TL.
TOPLAM	337.000.000 TL. (337 milyon)

Yalnız bir gece için ve döviz olarak dışarıya giden para budur. Yukarıdaki ve daha önce zikrettiğimiz masraflarda, içeriye giden para, iç dolaşıma katıldığı için belirtilmemiştir. Mukayese imkânı bakımından şimdi yine çoğu 1987'ye ait bazı rakamlar vereceğim.

Türkiye gider bütçesi (1987 geçici)

1 Trilyon 740 milyar 688 milyon TL.¹⁰

Türkiye gider bütçesi (1989)

32 trilyon 733 milyar 446 milyon TL.¹¹

Toplam ihracat tutarı (1987)

10 trilyon TL. (10 milyar 190 milyon dolar)

Toplam ithalat tutarı (1987)

14 trilyon TL (14 milyar 148 milyon dolar)*

8 İlahiyat Fakültesine tahsis edilen bütçe (1987)

2 milyar 400 milyon TL.

M.Ü. İlahiyat Fakültesine tahsis edilen bütçe (1987)

300 milyon TL.

Diyanet İşleri Başkanlığı bütçesi (1989)

232 milyar 616 milyon TL.¹²

Düşünelim, yılbaşı gecesi diye, Türk insanı için kötü bir izden başka hiçbir şey bırakmayacak olan bir eğlence programında yabancıya ödenen para, İstanbul İlahiyat Fakültesi'nin bir yıllık maaş, ücret, yakacak, su, elektrik, eğitim öğretim masrafları tutarından fazladır. Diyanet İşleri'ne ödenen bütçe, çizgi film masrafından azdır. Bu tür masraflarla, her yıl kaç okul, öğrenci yurdu, ibadethane, yol, baraj yapılabileceğini hesabedebiliriz. 1300 yıldır müslümanlaştırdığımız Türk kültürünün, birkaç yıl içinde, hem de para vererek, aldığı yaraların paraya vurulur tarafının hesabı ise mümkün değildir.

10 Resmi Gazete, 8-Ocak 1987, sayı, 19335.

11 Resmi Gazete, 28-Aralık-1988, sayı, 20033.

(*) 1987'de dolar Ocak-785 TL, Haziran-875 TL, Aralık-1120 TL.

12 Resmi gazete, 28-Aralık-1988, sayı 20033.

Diğer rakamlar, Hürriyet, Günaydın, Tercüman, Milliyet gazetelerinin Kasım-Aralık 1987, Ocak-Şubat 1988 sayılarından, çeşitli diğer nüshalarından, Sabri Akdeniz'in Kültür Sömürgeciliği eserinden (s. 77-87, 259-261). sayın Tahir Köseoğlu'nun yardımlarıyla İstanbul Ticaret Odası'ndan ve Elif Video'dan temin edilmiştir. Bazı birimler elde edilerek hesaplamalar da yapılmıştır. Dışa giden paranın tamamının hesabının yapılmadığını söylemeliyim.

A.T. na girdiğimizde bu masraflarımız artacak mı, azalacak mıdır? Domates, fındık, üzüm, tekstil satacağız, kazandığımız parayı yabancı kültürlerin oyun ve eğlencesine yatacağız. Şunu söylemeliyim ki, kendimize ait olan değerlerimizi işlemedikçe, modern vasıtalarla ifade etmedikçe, kültür ithaline başvuracağız demektir. Müslümanlar, kültüre önem vermezse, kültürü sadece dinden ibaret görürse, sosyal hayatı yanlış bir anlayışla daraltırsa, birçok sıkıntıya dâçar olacaktır. Böylece başta belirttiğimiz gibi önemli olan noktayı ifadeye sıra geldi. Bu kadar masraftan bahsettik. Peki bu tür kültür faaliyetlerine hiç yer verilmeyecek midir? Bütün ülkeler bu konuda para sarfediyor. Toplumlar arasında kültür alışverişi olur. Televizyonu, radyoyu boş bırakacak, sinemaları kapatacak değiliz. Tiyatomuz da olacak, musiki faaliyetlerimiz de. Biliyoruz ki İslâm bir tezdür. Ezeli ve ebedî bir aksiyon hareketidir. Antitez değildir. Buna dayalı olmak şartıyla millî kültürler de böyledir. TV programları, radyo programları, sinema filmi, dizi film, çizgi film, roman, hikâye, şiir, musiki, hiciv, mizah... bunlar elbette olacaktır. Razi olmadıklarımızın ve kaldırdıklarımızın yerini doldurmalıyız. Günümüzün 24 saatini bugünkünden daha değişik değerlendirebiliriz, bu mümkündür, fakat sadece yasak ve engel koyarak ömrümüzü geçiremeyiz. Günün şartlarını göz önüne almak zorundayız. Hayalperest olmamalıyız. Dünyada bugün, her zamankinden fazla kültür savaşı vardır. Bu savaş artık ticarî boyut da kazanmıştır. Silah alır satar gibi kültür alışverişi yapılmaktadır. Kültür konusunda biz ne yapıyoruz? Baunun eserlerini, yine onlara göstermek için milyarlar harcıyoruz. Başkalarına kültür satmayı bırakalım, kendi insanımızı % 85'i ithal kültürlerle besliyoruz. Acı ama belirtmek zorundayız ki, bazı etkili kadroların zihniyet işgali altında olduklarını söylemek mümkündür ama biz de bazı şeylere inanmıyoruz. Kültür meselesine, onun takdim şekillerine, çağın gereklerine önem vermiyoruz. Sinema filmi, dizi film, çizgi film, bunlardaki fon müziği, görüntü ve müzik olarak reklam filmleri, tiyatro, mizah, hiciv, roman, hikâye önem vermediğimiz, aslında çok önemli kimlik belirleyicileridir. Bunların hepsini ortadan kaldıracak mıyız? Kendimize ait olanları sadece okul ile, cami ile, ciddi eğitim ve öğretim araçları ile sunmak yetmez. Yetişkin de olsa bir insan 12 saat ciddi şeylerle meşgul olamaz. Hayatın ve kültürün her dalı bir bütün olduğuna göre, onu çeşitli şekilde yaymak gerekir. Zaten hayatın kendisi yaymıştır. Özellikle nüfusumuzun 5-15 yaş kesimi % 25'tir. Eğitime en fazla muhtaç ve müsait bu grubun günlük hayatını 3x8 formülüyle, yetişkinlerinki gibi bölemeyiz. Önce şu çizgi filmler üzerinde düşünelim. Karar vermeliyiz ki çocuk televizyon seyredecek mi etmeyecek mi? Edecekse başta çizgi filmleri seyredecektir. Bunların hemen hemen hepsi yabancı filmlerdir. Çocuğun gelecekteki kimliği yönünden hiçbir zararı olmadığını varsaysak bile, filmdeki kahramanların isimlerinin yabancı olması sosyal kimliğe zarar için yeter. Polyana, Mari, He-Man v.s. Bu isimlerle çocuk haşır neşir olmak-

tadır. Filmlerdeki müzik de yabancıdır. Yabancı isimler, ictimâî hayatımıza, kültürümüze dahil oluyor ve çocuklarımız onlarla senli benli olarak ailemize katılıyor. Halbuki çizgi filmi kendimiz yaptığımız zaman ve kendi kültürümüzü işlediğimizde, sosyal kimlik problemimiz azalır, paramız dışarıya gitmez, işsizliğin azalmasına katkıda bulunuruz.

Ninelerimiz, dedelerimiz kış gecelerinde masal anlatırlardı. Hz. Ali cenkleri, Battal Gazi destanları okurlardı. Kültürün nesilden nesile aktarılma şekillerinden biri buydu. Şimdi çizgi film bunların görüntüye aksetmiş şeklidir. Şu var ki mevcut olanlar, başkalarının masal ve destanlarıdır. Yahut şu anda uydurulmuş, üretilmiş senaryolardır. Fakat bu uydurma şekilde de yine onların kültür motiflerini taşıyor. Biz tarihimizin zengin kaynağını, dinimizin tükenmez motiflerini çocuğun seviyesine göre pekâla filmleştirebiliriz. Bunu yapmazsak, "tabiatta boşluk yoktur" meşhur kuralınca, başkaları dolduracaktır.

"Çizgi roman ve çizgi film piyasasını Katolikler ele geçirdi" diye bir haberi gazetelerde okuduk. Çocukları ve gençleri Hıristiyanlığa ısındırmak için harekete geçen Avrupa Kiliseler Birliği ile Bağımsız Hıristiyan kuruluşları, çizgi roman ve çizgi film piyasasını da ellerine geçirdiler. Asteriks, Red Kit gibi ünlü çizgi roman kahramanlarından başlayarak, pek çoğunun yayın ve dağıtımını artık dev dîni kuruluşlar yürütüyor. Papa II. Jean Paul'un bu konudaki mesajı şöyle oldu: "Dinî mesaj ve dinî tedbirler bütün basın yayın türleri içinde yerini alabilmelidir. Kaliteli çizgi film ve çizgi romanlara ağırlık vermek gerekir." Bu dinî kuruluşlar 1985'te başlattıkları bu hareketi üç yıl içinde başarıya götürmüşler, 13 yayınevini çatıları altında toplamışlardır. Kilise, halkın dindar ve ahlâklı olmasının çocuklardan başlayarak verilecek bir eğitimle gerçekleşebileceğine bizden fazla inanmış görünüyor. Bu sahaya el atmalarının diğer bir sebebi de, kendi ifadeleriyle, bu tür yayınlarda görülen ahlâk dışılığa ve sekse yönelik mesajları önleme arzusudur.¹³

Biz kültürümüzün özellikle bazı yönlerine rağbet etmiyoruz. Meselâ şu musiki meselesine bakalım: İrî'nin tekbirini çok sesli orkestrasyonla dinlemek istemeyiz. Ezanı arya şeklinde dinlemek istemeyiz. Bizim yanlış tutumumuzla bunlar dahi başımıza gelebilir diye düşünüyorum. Yunus Emre'nin ilâhisini Yunus Emre Oratorosu diye kilise müziğiyle bestelediler. Türkiye'de on adet batı musikisi konservatuarı var, öbür taraftan müslümanlar Türk musikisi konservatuarının münakaşasını yapıyorlar veya ona hiç ehemmiyet vermiyorlar.

Reklamları gözönüne alalım. Şöyle çirkin, böyle zararlı tarafları var, demeden önce, sinemada, televizyonda, afişlerde reklam denen vasıtayı kullanacak mıyız, kullanılmayacak mıyız, bunu düşünmek mecburiyetindeyiz. Tellal çağırma devrine dö-

nemeyeceğimize göre, reklam usulünü kullanacaksak, takdim şekliyle, görüntüsüyle, müziğiyle kendimize göre yapabiliriz. Tanıtma fiilini gerçekleştirirken, zararlı hileli hale sokmadan, bu işi başarmak herhalde imkânsız değildir. Ancak böylece halı reklamı yaparken kadın oynatmaktan, elbise reklamı yaparken içki içirtmek gibi münasebetsizliklerden kurtulabiliriz.

Yine hiç önem vermediğimiz konulardan biri, filmlerdeki fon müzikleridir. Batılı, filmini kendi kültürüne göre yapmış ve kendine göre müziklemiş olduğu halde, biz bu noktaya gelemedik.

Bu kültür tamamlayıcılarından hepsini silip atamayacağımıza göre, gereğini yapacağız. Çünkü ÇAĞ diye birşey gerçekten vardır. Çağdaşlık, kaçınılmazdır. Hakikat, elbette bir çağa ait değildir, hakikat her zaman hakikattir, fakat onu anlayış, kavrayış ve takdim (sunuş) tarzı çağlara göre değişebilir. Çağdaşlık bu noktada anlaşılmalıdır. O metottur, uslûptur, çerçevedir. Çerçeve, mahiyetin kendisi değildir ama önemlidir. Metot, mahiyetin kendisi değildir, fakat önemlidir. Biz artık çocuğa onu kış gecesi tandır başına toplayıp masal anlatamayız. Eski metotlarla ders, oyun, eğlence sunamayız. Dellal çağdırtmak suretiyle reklam yapamayız. Öbür taraftan, öfkelendiğimiz şeylere hiç önem vermeyerek, gereğini yapmayarak, kendi kendine oluvereceğini beklemek beyhudedir. Eğer bunları yapabilecek güç, sermaye, emek, teknik ve uzmana hâlâ sahip değilseniz, ne zaman sahip olacağız?...